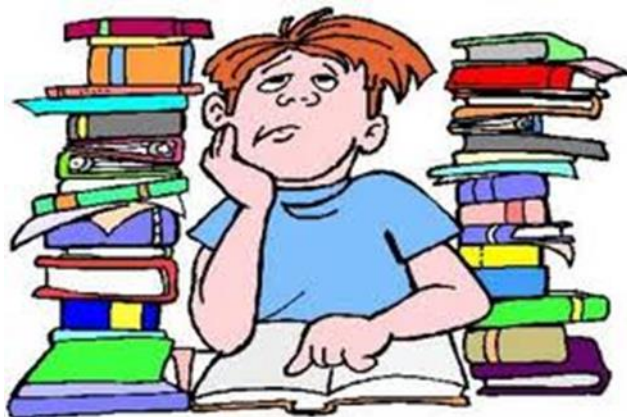

15q13.3 delesjon

Kognitiv fungering, læring og sosial samhandling

Livø Nyhus
Spesialpedagog

FRAMBU

KOMPETANSESENTER FOR SJELDNE DIAGNOSER

Hva skal jeg snakke om?

- Hva kan gjøre det vanskelig å lære?
- Kartlegging
- Sosial kompetanse og deltagelse

Læringshindringer

Stor variasjon, men flere har utfordringer når det gjelder:

- Utviklingshemming eller lærevansker
- Atferdsvansker, raserianfall
- Autismespektervansker
- ADHD
- Syn, skjeling
- Forsinket språkutvikling
- Økt sårbarhet for psykiske vansker
- Motoriske utfordringer
- Sosial samhandling
- Epilepsi

Utviklingshemming

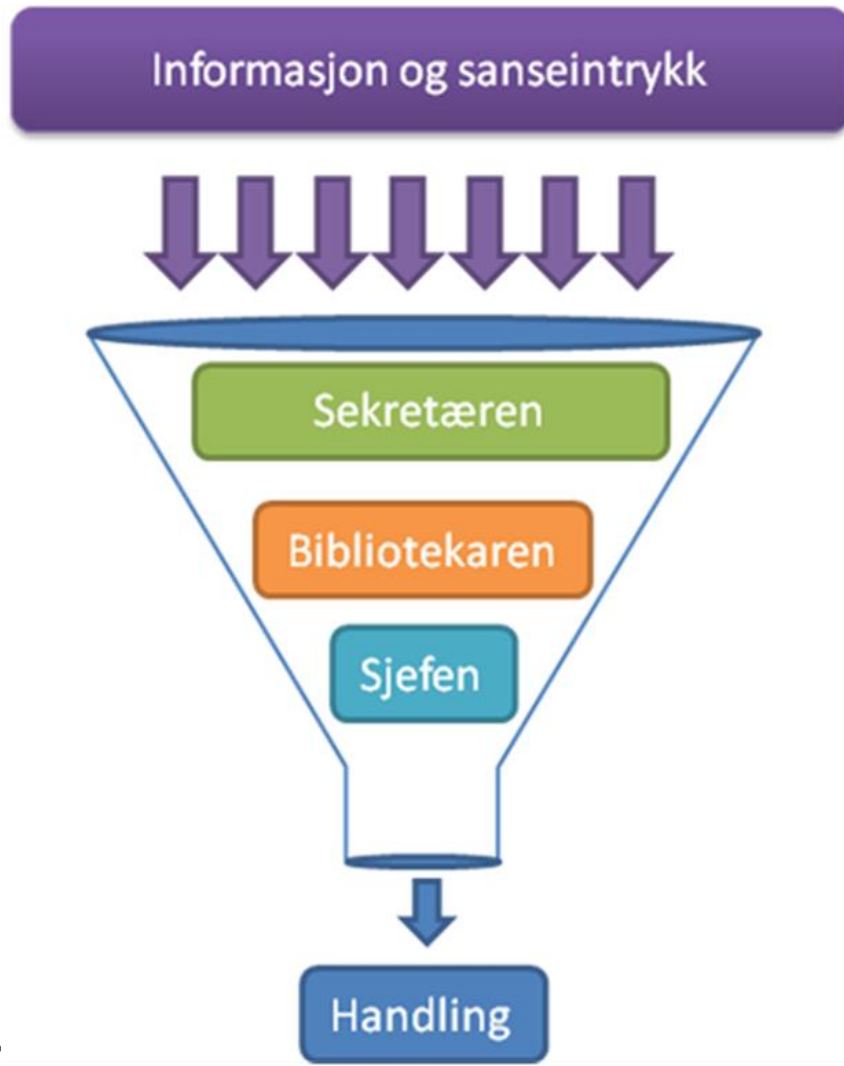
- Noen med 15q13.3 har utviklingshemning

Utviklingshemming innebære alltid kognitive vansker:

- Å forstå og bli forstått
- Hukommelse, planlegging og evne til å overføre lærte ferdigheter
- Emosjonsregulering

Kognitiv funksjon

- Evnenivå
- Oppfatte og bearbeide sanseinntrykk
- Konsentrasjon og utholdenhet
- Språk
- Emosjonell regulering
- Eksekutive vansker

Eksekutive vansker/utføringsvansker:

- planlegge, igangsette og strukturere aktiviteter
- konsentrere seg over tid og om mer enn en ting av gangen
- tilpasse seg uforutsette hendelser og endrede krav i hverdagen
- nedsatt dømmekraft, impulskontroll og begrenset selvinnsikt
- overbelastning

(Hjernehjelpen.no)

Økt risiko for

- Autismespektervansker
- ADHD
- Adferdsvansker

Språk og taleutvikling

- Forsinket talespråkutvikling
 - De fleste utvikler talespråk
- Bedre impressivt/forstå språk enn ekspressivt/uttrykke
- Uttalevansker som vedvarer
- Vanskelig å beskrive og gjenfortelle

Alternativ og supplerende kommunikasjon

- Kan være behov for hos barn med 15q13.3 microdelesion.
- Tanken er at det er et supplement på vei til talespråket.
- Det er avgjørende for barn å kunne forstå og bli forstått av omgivelsene sine
- Kommunikasjon og samspill er en forutsetning for gode erfaringer.

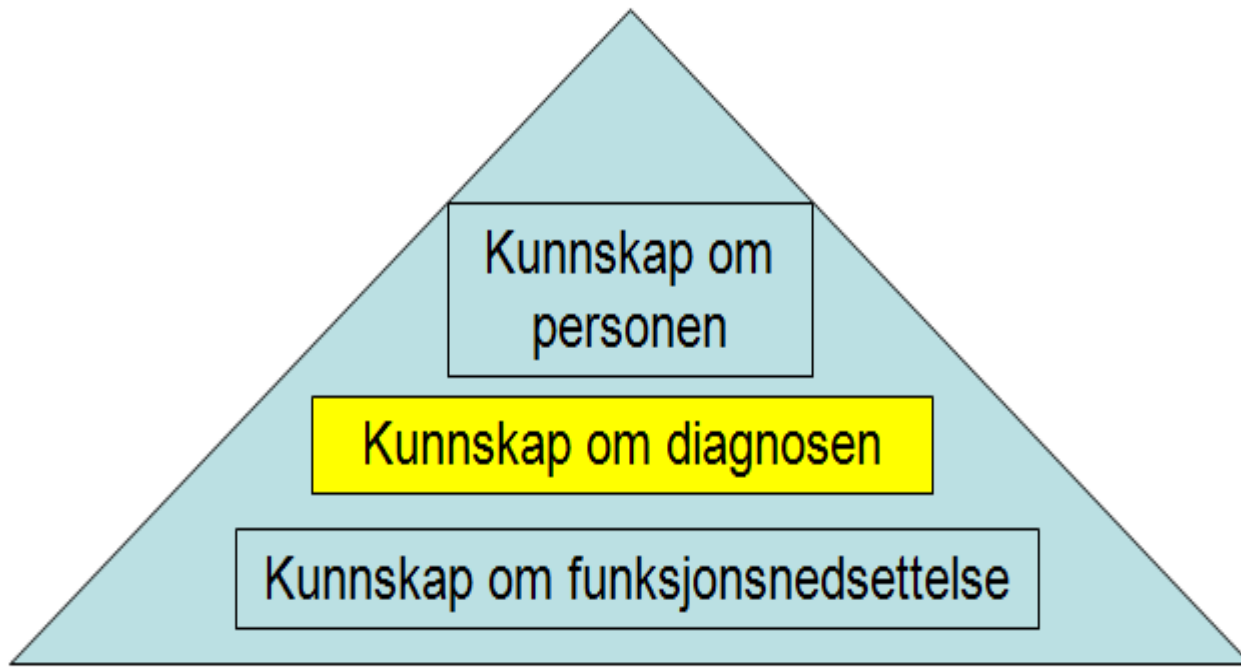
ASK i bruk ved måltid

Kartlegging

Tiltak må ta utgangspunkt i grundig kartlegging, kjennskap til personen og kunnskap om diagnosene

Tiltak

- Ikke vent og se. Tiltak tidlig kan forebygge vansker seinere.
- Henvise til PPT i samarbeid med foresatte
- Tilpasset opplæring
- Spesialundervisning
- Aktuelle samarbeidspartnere kan PPT, Statped, BUP, habiliteringstjenesten, fysioterapeut, lege.....

Tiltak

- Mestre
- Voksenstøtte
- Forutsigbarhet
- Struktur
- Organisering av dagen

Sosial samhandling og 15q13.3 delesjon

Individuelle forhold og læringsmiljø

- Skole og barnehage som sosial arena - Hele skolens anliggende
- Opplæringsloven § 9a
- Godt læringsmiljø= inkluderende sosialt miljø
- Tilhørighet i et inkluderende miljø må skapes
 - Holdninger og ambisjoner
 - Organisatoriske tiltak og faglige virkemidler

Sosial kompetanse

Empati, Samarbeid, Selvhevdelse, Selvkontroll, Ansvarlighet

Har andre interesser enn jevnaldrende

Å følge regler

Å forstå de sosiale kodene

Å regulere følelsene

Å ha impulskontroll

Å ta andres perspektiv

Å se sin egen rolle

Sosiale erfaringer

Vennskap og sosial deltagelse

- Sosial interesse
- Annerledes vennskap?
- Organiserte aktiviteter
- Hva er det å delta?
- Hvilke arenaer finner en venner?

Sosial kompetanse kan læres!

- Sosiale ferdigheter forutsetter opplæring
 - I alle fag, alle sider av skolehverdagen
 - Kartlegging og observasjon
 - Øvelse hjelper!
- Opplæringsprogram for læring av sosial kompetanse
- Voksenstøtte – sosial tolk
- Sosiale historier
- Øve på å kjenne igjen egne og andres følelser
- Tren på nøkkelferdigheter
- Lag samværsregler
- Trene i situasjonen
- Samtaler

Å legge til rette for sosial deltagelse

- Struktur
- Tilrettelegging i aktiviteter: omvendt integrering
- Gruppestørrelse
- Tid – tidsbegrensning
- Tydelige avtaler og regler
- Forberedte aktivitet
- Voksenstøtte
- Informasjon til andre

Informasjon til andre

- Viktig tiltak for inkludering og deltagelse
- Forebyggende mot mobbing
- Bli møtt med realistiske forventninger
- Hva skal vi si?
- Alltid samarbeid med eleven selv og foresatte

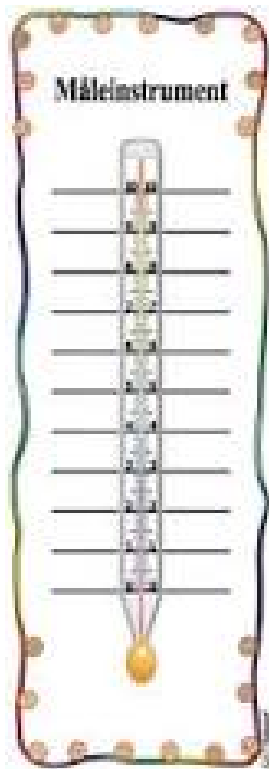
Samarbeid hjem - skole

- Åpenhet
 - Gjensidig tillit
 - Tørre å ta opp og fortelle at det kan være problemer
 - Være åpen for at man kan oppleve barnet forskjellig
 - Når flere i familien har samme diagnose

Samtaler: Visualisering

Talking mats

